

Satuja Kiihtelysvaarasta

Tytär kolmannesta linnan kerroksesta

Kiihtelysvaaralta Karjalasta

(Suomen kansan satuja ja tarinoita, SKS 1852)

Oli kolme weljestä, kaksi kauppiasta, kolmas Tuhkimo, nuorin weljes, joka ei mitään raatanut, uunin korwalla wenyi waan. Kuoli heiltä isä, ja sanoi kuollessansa: ”minä kun kuolen, käykää joka poika haudallani yö makaamassa!”

No isä kun oli jo maan povessa lepäämässä, Tuhkimo lähti ensimmäiseksi haudalle makaamaan. Itkee siinä, rukoelee kau'an, niin isä haudastansa alkaa tarinoida, kysyy: ”kenpä siellä rukoelemassa?” ”Kenpä täällä taattoseni, muuta, kun minä nuorin poikasi.”

”Ka wanhimmanhan tänne ensin olisi pitänyt tullakin,” sanoi isä; ”waan sinä kun tulit poikaseni, sinun osa on.” Nousi haudastansa, antoi Tuhkimolle punaisen sauwan, neuwoi kallion, ja sanoi: ”kun lyöt tällä sauvalla waan, niin kallio aukeaa; siellä on punainen, tähti-otsa hepo ja kaikenlaista hywyttä, mitä ikään tarwinnet.”

Tuli Tuhkimo kotiin aamuisella, niin kysyivät weljet: ”mitä tuo taatto tarinoi?”

”Syödä tahtoi”, wastasi Tuhkimom ”syöpi se kodistakin, kun ette käyne haudalla makaamassa.”

Toisilla weljillä hätä semmoinen, ala Tuhkimoa palkata keskimäinen weli edestänsä toiseksi yöksi haudalle makaamaan, ja lupasi kolme sataa.

No lähtihän tämä Tuhkimo. ”Ei tule,” sanoin ” minun laisesta miehestä äiä wahinkoa, kun syöpi, niin syököön.”

Meni haudalle. Taas isä kysyy: ”minkätähden se ei tullut weljesi tänne?”

”Ei tohtinut tulla”, sanoi Tuhkimo. ”No kun ei tullut, neuwon senkin osan sinulle”, lausui ukko. Antoi Tuhkimolle harmaan sauwan, sanoi: ”siinä ja siinä paikassa on kallio, lyö tällä sauvalla, niin se aukeaa; siinä on harmaa, kuutam-otsa hepo ja hywyttä kahta mointa enemmän, kuin omassa kalliiosasi.”

Kului yö sitte, ja aamu tuli, niin Tuhkimo meni kotiinsa. Kysytään siellä niin ikään taas: ”mitäpä tuo taatto sanoi?” ”Syödä oli, kun palkan edestä menin”, sanoi Tuhkimo, ”oli vielä äkäisempi, kun wiimein, uhkasi lyödä kodistakin, kun et sinä wanhin menne.”

Mitäs tästä; ala wanhin poika palkkailemaan häntä edestänsä sinne.

”Kuusi sataa kun antanet, no minä lähden”, sanoi Tuhkimo. Toinen lukee kuusi sataa käteen, ja Tuhkimo meni taas kolmanneksi yöksi haudalle makaamaan. Siitä ukko nousee haudastansa, sanoo: ”mintähden ei tullut wanhin weli? Koska ei tullut, neuwon senkin poi'an osan sinulle.” Antoi mustan sauwan, sanoi: ”lyö tällä, siellä on musta kallio, niin se aukeaa; sieltä löydät mustan, päiwä-otsan hewon ja hywyttä syödä poi'an, poi'an, lapsen lapsen.” Taas tuli aamulla Tuhkimo haudalta kotiin, niin toiset weljet häneltä kyselemään, nuunkun ennenkin: ”mitä tuo taatto sulle tarinoi?”

”Äkäinen oli, jotta syödä tahtoi”, sanoi Tuhkimo; ”hätäiseltä pakoon pääsin.”

Eletään kotwasen aikaa. Toiset weljet kauppa käywät, Tuhkimo uunin korwalla wennyttelke, hänellä siinä raatnosa. Olipa sitte kuningas läsnä kaupungissa, wiisas pohatta mielestensä. Hänellä yksii tytär waan. Pani sen kolmanteen kerrokseen, sanoi: ”sille mä äsken tyttäreni annan, ken hewoisensa kolmanteen kerrokseen hypällyttää ja tyttärelleni suuta antaa.” Laatii linnoillansa pidot suuret, ja kokoa rahwasta paljon. Tulee kuninkaan tyttären tuuma Tuhkimonkin kuuluwiksi, niin hänenki tekee mieli sinne. Lähtewät wanhemmat weljet muiden kera linnoille hewoisiansa koettamaan niin Tuhkimo sanoo: ”minä lähden keralla.”

”Vai sinun näköistäsi me sinne ottaisimme! Eikö siellä ole paremmillekin töitä? Makaa sinä uunilla

waan, eläkä liihakda mokoma,” sanoivat weljet ja lähtiwät matkaansa. Toisten lähdettyä, puhui Tuhkimo weljiensä naisille: ”antakoo minulle wesi-hevonen niin minäkin lähtisin linnoille.”

Sai heiltä wanhan hevos-kulun, ja lähti perästä. Meni ensinnä omaan kallioonsa, jonka isä oli neuwonut. Heitti wesi-hevoisen korppien, warisien syödä, aukaisi sauwallansa kallion, otti sieltä punaisen, tähti-otsan hewoisen, pani päällensä parasta kalua, ja ajoi kuninkaan linnaan. Siellä kun wuoronsa ajua koetti, ensimmäiseen kerrokseen jo pääsi, waan siitä täytyi käännättää hewoisensa ja ajaa takasi. Kukaan ei tuntenut häntä, kuka se semmoisella hewoisella niin komeissa waatteissa ajoi. Tuhkimo wei hewoisensa ja kalunsa kallioon jälleensä, ja oli kotona ennen toisia weljeksiä. Tuliwat heti sitte linnoilta, niin Tuhkimo kysyi: ”joko tuolla pääsi kukaan tyttären luokse?”

”Ei päässyt” sanoivat toiset, ”oli mies, punaisella, tähti-otsa hewoisella ajoi, se jo hypällytti ensimmäiseen kerrokseen, kyllähän se wiepi sen, ei tuntenut kukaan häntä.”

”Enköhän minä ollut?” sanoi Tuhkimo.

”Niin oli sinun näköisesi!” wirkkoivat weljet, ja nauroiwat hänen puheillensa.

Tuli toinen päiwä.

Kuningas taas kokooa wäkeä pitoihin, ja Tuhkimon weljetkin lähtewät sinne. Pyrkiipä Tuhkimo keralle.

”Mekö sinun näköistäsi linnoille ottaisimme”, wastasiwat weljet ”on sinne parempiakin!”

Heittiwät Tuhkimon kotiin. Tämä samoin naisilta pyytää wesi-hevoista, ja kulkee sillä keskimmäisen weljen kalliolle. Siihen heittää wesi-hewoisen taiwaan hevojen syödä, ottaa kalliosta harmaan, kuutamo-otsan hewoisen, kalua parasta panee päällensä, ja ajaa karahutta pito-paikkaan, kuninkaan linnan eteen. Siinä herraa on kaikensäätyistä ja toisetkin weljet koettamassa; waan eiwät pääse minnekään. Kannustipa Tuhkimokin hewoistansa, niin se jo meni toiseen linnan kerrokseen; siitä ajoi jo takasi – häntä ei tunnettu, – riisuitui taas kalliossa, ja meni uunin korwalle wenyymään.

Tuliwat toisetkin weljet kotiin, niin kysyi Tuhkimo: ”mitä te siellä näitte, weljeni?”

”Nä'imme” sanoiwat, ”mies oli semmoinen, kuutamo-otsalla hewoisella ajoi, miltä ei kuninkaan tytärtä ylettänyt.”

”No, se minä olin”, sanoi Tuhkimo.

”Ole sinä ääneti, makaa siellä uunin kupeella pois waan!” sanoiwat weljet, ja häwenteliwät häntä. No Tuhkimo siihen töykkeni taas, ei sen kowemmin wirkkanut mitään, waan odotti huommeis-päiwää.

Laaditaankin kolmantena päivänä kuninkaan linnassa entiseen tapaan pidot. Suoriwat wanhemmat weljetkin lähtemään sinne, niin Tuhkimo pyrkii keralle, sanoo: ”jahka minäkin lähden!”

”Wai ottaisimme me sinua rahwaan kummaksi!” sanoiwat toiset, ja kielsiwät Tuhkimoa uunilta liikkumasta. Tämä jääpikin uunille wirumaan, kunne lähtewät jo weljet, niin sanoo taas naisille: ”antakoo wielä kolmas wesi-hevonen, jotta pääsen minäkin linnoille.”

”Millä sitten wettä saamme?” sanoiwat naiset, eiwätkä tahtoneen antaa.

”Hiisi häntä kysyköön”, wastasi Tuhkimo, otti wiimeisenkin hewois-kulun naisilta, ja lähti sillä ajamaan. Kulki wähän matkaa, kunne tuli kolmanteen kallioon, niin siihen heitti jo wesi-hewoisen linnuille syötiksi, otti kalliosta sen isänsä antaman päiwä-otsa hewoisen, puki kalua parasta päällensä, ja ratsasti linnoille. Siellä jo on rahwasta ko'olla linnan edessä, koettaa kukin hewoistansa, waan tyhjään kaikki, eiwät pääse minnekään. Joutuipa Tuhkimokin siihen, niin kun yritti waan, kerrassansa jo hypällytti hewoisensa linnan kolmanteen kerrokseen. Siellä kuninkaan tytaw vastaan ottamassa. Tuhkimo siinä nappasi hänelle suuta, ja kihlasi heti morsiameksensä. Kuninkaan tytär silloin löi hänelle älyämättä sormuksellansa merkin otsaan, arweli: ”tämä taitaa olla wiisas, jott'ei tätä saa muuten käsiinsä.”

Waan Tuhkimo siitä käännällytti hewoisensa, ja ajoi kotiinsa. Rahwas linnan pihalla ihmettelee sitä, ken ratsastaja oli, joka niin komealla, päiwä-otsa hewoisella ajoi ja kuninkaan tyttäreille suuta

antoi; waan ei tunnettu häntä, ei weljetkään.

Tuliwat aikansa toisetkin weljet kotiinsa, niin Tuhkimo ja uunilla wenyy. Kysyi sieltä kotiin tulleilta: ”mitenkäs nyt linnoilla kävi?”

Weljet pahoillansa hywin, rupeawat päivittelemään: ”kuka perhana, kusta linnasta lienee ollut, päiwä-otsa hewoisella ajoi, se jo kolmanteen kerrokseen hypällytti, siinä kuninkaan tyttärelle suuta antoi, ei tuntenut häntä kukaan.”

”Minähän siellä taisin ollakin”, wirkkoi Tuhkimo.

”Ole hiidessä ääneti, mokoma!” sanoiwat toiset, ”kuninkaalle sanomme, niin pääsi leikkuuttaa semmoisesta puheesta.”

No Tuhkimo heittiin uunin korwalle wenyään taas, ei wirkkanut sen kowemmin koko asiasta mitään.

Odotetaan kuninkaan linnassa tytären sulhaista tulevaksi: waan ei nä'y, ei kuulu. Antaa kuningas ympäri waltakuntaa kuuluutuksen, jotta ken kihlasi tyttären, sen tulla linnoille häihin. Tuli asia Tuhkimonkin kuuluwille, waan ei hiewahtanut paikaltansa, asui waan uunilla. Sanoo tytär wiimein kuninkaalle: ”kyllä minä sen miehen tuntisin, kun nähdä saisin.” Siitä kuningas uudestansa kuulutti ympäri koko waltakunnan, jotta kaikkein tulla, hänen porttinsa läpi kulkea, ken waan ei tulle, sillä päällinen rangaistus tarjona. No tule rahwasta, joka haaralta keräytyy linnoille, Tuhkimo yksin ei liikada. Kuningas portin vieressä istuu tyttärinensä. Menee siitä herraa portista, kukin sanoo: ”minä olen”; waan tyttö katsoo heitä silmiin, työntää poikkeen, sanoo: ”et sinä ole!” Kulkee sillä tawoin rahwasta kuusi wiikkoa perätyste; kuninkaan tytär katsoo otsia kaikilta, nostelee tukkia nähdäksensä, kulla sormusten merkki otsassa olisi; waan ei löydy keltään. - Tuhkimo kun kuulee, jotta alkaa waltakunta olla loppumaisillansa, warustakse hänkin jo linnoille lähtemän. Otsan waan siiwoaa, panee nokiset, sata-paikkaiset kutaleet päällensä, heittäytyy tahallansa liikkaamaan, ja tulee semmoisena portille. Kuninkaan tytär siinä wielä istumassa. Katsoo Tuhkimoa silmiin, näkee merkin otsassa, ja lentää siitä hänen kaulaan: ”tässähän tämä onkin minun oomani!”

”Tuoko?” kysyy kuningas.

”Se”

”Ohoh! Kylläpä se sitte mies on”, sanoi siihen kuningas; ”waan mihin, tytär, lienet puuttunut, pidä se hywänäsi!”

No ei muuta, kun häitä pitämään sitte; kuningas linnassansa laatii pidot, ja kutsuu rahwasta paljon.

Sanoo Tuhkimo; ”ilkeä olisi näissä waatteissa ruweta häitä pitämään, annas, minäkin käyn hää-vaatteeni.” Meni sen mustan kallion eteen, pani sieltä parasta päällensä, ja tuli hää-paikkaan takasi. Kuningas kun näkee wäwy-poikansa, miten on kauniissa pukimissa, ihastuu heti, ei enää kadu tyttärensä kauppaa, waan sanoo: ”ompa wäwyä tässä wäwyssä, ei tämä ole joutawa mies, kun on tämmöiset kalut päällä.”

Antoi Tuhkimolle tyttärensä ja puolet waltakuntaa; häät pidettiin, syötiin, juotiin, elettiin hywänä – jos elettänee vieläkin. – Sen pituinen se.